

natuurtoets

Flora- en faunaonderzoek Werkhorst 30, Mep- pel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van de flora- en faunawet

Opdrachtgever

Junco

Status

Definitief

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T (038) 423 64 64

E info@ecogroen.nl

I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Flora en fauna onderzoek Werkhorst 30, Meppel

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van de flora- en faunawet

Projectcode	Datum	Status
16-287	4 mei 2017	Definitief

Auteur(s)

S.E. (Sebastiaan) Kraaijeveld MSc.

Eindredactie

Ing. M. (Mark) Hoksberg

Opdrachtgever

Junco

Kraaijeveld, S.E.. (2016). Flora en fauna onderzoek Werkhorst 30, Meppel. Inventarisatie en beoordeling in het kader van de flora- en faunawet . Rapport 15-343. Ecogroen bv Zwolle.

© Ecogroen (2016)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Inhoud

Samenvatting	1
1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding en doelstelling	3
1.2 Wettelijk kader	3
1.3 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	4
1.4 Algemene opzet onderzoek	4
2. Gebiedsbescherming	5
2.1 Natuurnetwerk Nederland	6
2.2 Overige natuurgebieden	6
3. Flora- en faunawet	7
3.1 Onderzoeksmethode	7
3.2 Flora	8
3.3 Vleermuizen	8
3.4 Grondgebonden zoogdieren	10
3.5 Broedvogels	11
3.6 Amfibieën	11
3.7 Overige soortgroepen	12
4. Geraadpleegde bronnen	13
Bijlagen	
Bijlage 1 - Samenvatting Flora- en faunawet	
Bijlage 2 - Huisvesting vleermuizen	
Bijlage 3 - Verspreidingskaart vleermuizen	
Bijlage 4 - Verspreidingskaart Steenmarter	

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Junco heeft Ecogroen een flora- en fauna onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de sloop en nieuwbouw op het terrein van Werkhorst 30 in Meppel.

De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en beleid ten aanzien van het Natuurnetwerk Nederland verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming.

De werkzaamheden worden niet in 2016 uitgevoerd. Zodoende is bij de beoordeling ook een doorkijk gegeven naar de Wet natuurbescherming die op 1 januari 2017 in werking treedt.

Gebiedsbescherming

De plannen hebben naar verwachting geen schade aan Natura 2000- en NNN-gebieden tot gevolg. Ook worden geen bijzondere natuurwaarden buiten de NNN aangetast door de plannen. Aanbevolen wordt om schade door een mogelijke verhoging van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden uit te sluiten door het uitvoeren van een AERIUS berekening. Een vervolgtraject (buiten het uitvoeren van een AERIUS berekening) in het kader van de Natuurbeschermingswet en NNN-beleid is niet noodzakelijk.

Beschermde soorten

- In het te slopen pand zijn twee paarverblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis aangetroffen waarvan één ook wordt gebruikt als zomerverblijfplaats, één zomerverblijfplaats van Laatvlieger en één paarverblijfplaats van Ruige dwergvleermuis;
- In het plangebied is een verblijfplaats van Steenmarter aangetroffen. Vaste verblijfplaatsen van overige juridisch zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren worden niet verwacht. Wel zijn in het plangebied vaste verblijfplaatsen van diverse laag beschermde (Ff-wet tabel 1) grondgebonden zoogdier-soorten te verwachten;
- In het plangebied zijn geen broedvogels met jaarrond beschermde nesten aangetroffen of te verwachten. Wel zijn enkele algemeen voorkomende broedvogels van bebouwing, tuinen en groenstroken te verwachten;
- In het plangebied zijn algemene en laag beschermde amfibieën (Ff-wet tabel 1) zoals Kleine watersalamander, Gewone pad en Bruine kikker overwinterend te verwachten;
- In het plangebied zijn geen beschermde flora, reptielen, vissen, insecten of weekdieren aangetroffen of te verwachten.

Eindconclusies en aanbevelingen

- Door de beoogde werkzaamheden gaan in totaal vier verblijfplaatsen van vleermuizen verloren. Voor het verwijderen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen is het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet noodzakelijk. Daarnaast dienen compenserende maatregelen te worden getroffen zoals het aanbrengen van tijdelijke en of permanente alternatieve verblijfplaatsen. Compenserende maatregelen moeten plaatsvinden in overleg met en onder begeleiding van een vleermuisdeskundige;
- Door de beoogde plannen gaat een verblijfplaats van Steenmarter verloren. Voor het verwijderen van verblijfplaatsen van Steenmarter is het niet noodzakelijk om ontheffing aan te vragen in het kader van de Flora- en faunawet. In deze situatie kan ook gewerkt worden met de Gedragscode Flora- en Faunawet gemeenten Dalfsen, Staphorst en Zwartewaterland (Tauw 2010) ;
- Bij de beoogde plannen verdwijnen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën. Voor deze tabel 1-soorten geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen automatisch vrijstelling van de ontheffingsplicht;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van alle aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na eind juli of het onderzoeksgebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Junco heeft Ecogroen een flora- en fauna onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de sloop en nieuwbouw op het terrein van Werkhorst 30 in Meppel.

De herinrichting gaat mogelijk gepaard met effecten op beschermde natuurwaarden. De wettelijke bescherming van natuurgebieden en soorten en het provinciaal beleid voor bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS) verplichten vooraf te toetsen of activiteiten conflicteren met beschermde natuurwaarden.

De natuurtoets is bedoeld om vooraf inzicht te verkrijgen in eventueel aanwezige natuurwaarden en mogelijke effecten van realisatie van de plannen op deze locatie. Tijdens het onderzoek zijn te verwachten effecten van de plannen getoetst aan de wettelijke bescherming van soorten en natuurgebieden. Het uitgevoerde onderzoek en de resultaten er van zijn in voorliggende rapportage beschreven.

1.2 Wettelijk kader

Tot 1 januari 2017 valt de natuurwetgeving uiteen in gebiedsbescherming (Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland) en soortbescherming (Flora- en faunawet). De bescherming van bosopstanden is geregeld via de Boswet. Na 1 januari treedt de Wet natuurbescherming in werking, die deze bestaande beschermingsregimes grotendeels vervangt (zie kader 1.1.). Aangezien de werkzaamheden na 1 januari 2017 plaatsvinden, worden de effecten getoetst aan de Wet natuurbescherming.

We toetsen de onderdelen soortgerichte - en gebiedsgerichte natuurbescherming, inclusief de ruimtelijke bescherming van het NNN.

Kader 1.1 Wetwijziging per 1 januari 2017

De nieuwe Wet natuurbescherming vervangt de Boswet (1961), de Flora- en faunawet (1998 en 2002) en de Natuurbeschermingswet 1998 (2005). De wet treedt in werking op 1 januari 2017. Taken en verantwoordelijkheden worden zoveel mogelijk bij provincies neergelegd, overeenkomstig het uitgangspunt 'decentraal tenzij'. Ten aanzien van gebiedsbescherming (Natura 2000) zijn geen veranderingen doorgevoerd. De grootste veranderingen treden op bij de soortenbescherming. Zo vervalt de beschermingsstatus van een groot aantal planten en van soorten als Kleine modderkruiper en Bittervoorn. Daarnaast krijgt een aantal bijzondere libellen, dagvlinders, planten en één vissoort (Kwabaal) juist een beschermde status in de Wet natuurbescherming. Provincies krijgen meer bevoegdheid bij het benoemen van beschermde soorten. Provincie Drenthe kiest ervoor om geen extra soorten op te nemen op de lijst met beschermde soorten. Daarnaast geldt in Drenthe - onder andere voor ruimtelijke ontwikkelingen - een vrijstelling voor zoogdieren en amfibieën die ook onder de huidige Flora- en faunawet vrijgesteld zijn.

1.3 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen

Het onderzoeksgebied bestaat uit een voormalig schoolgebouw aan Werkhorst 30 met aangrenzende verharding en plantsoenen (zie figuur 1.1.). De plannen bestaan uit het slopen van de huidige bebouwing, het bouwrijp maken van het terrein en het realiseren van nieuwbouw.

Figuur 1.1: Ligging van het plangebied (rode omlijning). Bron luchtfoto: Esri World Imagery.

1.4 Algemene opzet onderzoek

De natuurtoets is gebaseerd op één dagbezoek in 2016, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en ecologische principes. Het aanvullend vleermuisonderzoek is ook in 2016 uitgevoerd (zie paragraaf 2.1). Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde gebieden (hoofdstuk 2) en soorten (hoofdstuk 3). Daarnaast is beschreven welke compenserende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet en de Wet natuurbescherming te voorkomen.

2. Gebiedsbescherming

*In de **Natuurbeschermingswet 1998** is de bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) en Beschermd Natuurmonumenten ondergebracht. Onder de Wet natuurbescherming wordt de bescherming van Natura 2000 voortgezet, maar Beschermd Natuurmonumenten zijn dan niet meer beschermd. Beide wetten verplichten te beoordelen of ingrepen of activiteiten in of in de nabijheid van beschermde natuurgebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de voor deze gebieden aangewezen waarden en geformuleerde instandhoudingsdoelen.*

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van Natura 2000-gebied of Beschermd Natuurmonument. Het meest nabij gelegen beschermde Natura 2000-gebied is De Wieden op een (hemelsbrede) afstand van circa 2,5km ten zuidwesten van het plangebied. Het dichtstbijzijnde Beschermd Natuurmonument betreft Witterveld op circa 35 kilometer ten noordoosten van Meppel.

Directe negatieve effecten zoals aantasting leefgebied/habitattypen of verstoring van beschermde soorten door activiteiten (licht, geluid) kunnen gezien de ruime afstand tot beschermde gebieden en tussenligend gebied op voorhand worden uitgesloten. Indirect kan stikstofdepositie een rol spelen, aangezien dit zich via de lucht zich over een groot oppervlak verspreidt (zie kader 2.1).

Kader 2.1: Vermesting en verzuring

Als gevolg van de verbrandingsprocessen komen emissies vrij die een vermestende en een verzurende werking hebben. Vermesting betreft de 'verrijking' van ecosystemen met onder andere stikstof. Het gevolg van vermesting op land is een verandering in de samenstelling van levensgemeenschappen; veelal gekenmerkt door de overheersing van één of enkele planten- en diersoorten. Samen met verzuring en verdroging is vermesting de belangrijkste oorzaak voor de achteruitgang van de terrestrische natuur in Nederland. Verzuring van bodem of water is een gevolg van de uitstoot (emissie) van vervuilende gassen, waaronder stikstof (NOx) door bijvoorbeeld fabrieken en (vracht)auto's.

Gezien de aard van de beoogde plannen is echter geen toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te verwachten. De beoogde nieuwbouw heeft naar verwachting een hoger energielabel dan de huidige bebouwing en te verwachten is dat daarmee de stikstofdepositie als gevolg van het gebruik van de woningen (gebruiksfase) lager uitvalt vergeleken met de huidige situatie. De stikstofdepositie in de aanlegfase (sloop en bouw) is vanwege de korte uitvoeringsduur ondergeschikt aan de gebruiksfase. Ook gezien de ruime afstand is derhalve geen toename op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden te verwachten. Doormiddel van een AERIUS-berekening kan een schatting worden gemaakt van de toekomstige stikstofdepositie. Het uitvoeren van een dergelijke berekening wordt dan ook aanbevolen om bovenstaande te onderbouwen.

Negatieve effecten op instandhoudingdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden als gevolg van onderhavig project worden niet verwacht. Naast het uitvoeren van een AERIUS-berekening zijn overige vervolgstappen in het kader van de Nbw zijn niet nodig.

2.1 Natuurnetwerk Nederland

*De bescherming van het **Natuurnetwerk Nederland** (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen het NNN geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet toegestaan is, tenzij er sprake is van het ontbreken van reële alternatieven en redenen van groot openbaar belang. In dat geval is mitigatie en compensatie vereist. Aangetoond moet worden dat door de plannen de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN per saldo niet significant aangetast worden.*

Het dichtstbijzijnde onderdeel van het NNN ligt op circa 400 meter (hemelsbreed) van het plangebied en maakt dan ook geen onderdeel uit van NNN. Gezien de afstand, aard en omvang van de activiteiten en het tussengelegen gebied zijn ook geen (permanent) negatieve effecten op het NNN te verwachten (externe werking). Vervolgstappen in het kader van het Nationaal Natuurnetwerk zijn niet aan de orde.

2.2 Overige natuurgebieden

Buiten de bescherming van de Natuurbeschermingswet en het Natuurnetwerk Nederland bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels provinciaal beleid, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied uitgewerkt.

Het plangebied ligt niet in gebied met bijzondere natuurwaarden buiten het Natuurnetwerk Nederland. Er liggen geen ganzenfoerageergebied of weidevogelgebied in het plangebied of directe omgeving. Vervolgstappen zijn dan ook niet aan de orde.

3. Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet verplicht om bij ruimtelijke ingrepen of andere nieuwe activiteiten, na te gaan of er negatieve effecten kunnen optreden op exemplaren of het leefgebied van beschermde plant- en diersoorten. Optredende negatieve effecten dienen zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd te worden. Voor schade aan strikt beschermde soorten kan het noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) van het Ministerie van Economische Zaken.

3.1 Onderzoeksmethode

Voorliggende ecologische beoordeling is met name gebaseerd op een verkennend locatiebezoek en aanvullend vleermuisonderzoek.

Het aanvullend vleermuisonderzoek is uitgevoerd volgens de soortenstandaard van Gewone dwergvleermuis (RVO, 2014). Dit document is ook leidend geweest voor het beschrijven van de te nemen compenserende maatregelen.

Verkennend locatiebezoek

Tijdens een bezoek op 29 juni 2016 is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Ff-wet tabel 2- en 3-soorten). Speciale aandacht is daarbij uitgegaan naar vleermuizen en broedvogels (met jaarrond beschermde nesten). Relevante soorten uit overige soortgroepen zijn eveneens meegenomen. In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 3 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

Vleermuisonderzoek

Uit het verkennend locatiebezoek is naar voren gekomen dat aanvullend onderzoek noodzakelijk was naar vleermuizen. Het onderzoek heeft zich dan ook voornamelijk gericht op het vaststellen van (vaste) verblijfplaatsen. Conform het vleermuisprotocol en de soortstandaarden voor vleermuizen zijn in deze situatie minimaal vier nachtelijke bezoeken noodzakelijk. Voor verblijfplaatsen van vleermuizen gaat het om twee nachtelijke bezoeken in de periode juni – half juli gericht op kraamkolonies/zomerverblijfplaatsen en twee nachtelijke bezoeken in augustus – september gericht op baltslocaties/paarverblijfplaatsen van groepjes vleermuizen.

Op 4 juli (avond) en 18 juli (ochtend) 2016 zijn twee bezoeken uitgevoerd voor kraam- en zomerverblijfplaatsen. Op 6 september (avond) en 21 september (ochtend) 2016 zijn twee bezoeken uitgevoerd voor baltslocaties en paarverblijfplaatsen. Hierbij is het plangebied en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen.

Bij het vleermuisonderzoek is gebruikt gemaakt van een batdetector. Met een batdetector zijn vrijwel alle vleermuissoorten op naam te brengen. De bezoeken zijn uitgevoerd door afwisselend een of twee personen onder gunstige weeromstandigheden (droog, weinig wind en > 10 °C).

In onderstaande paragrafen worden de onderzochte soortengroepen beschreven en wordt beoordeeld welke relatie deze hebben met het plangebied en beoogde plannen.

3.2 Flora

Wilde groeiplaatsen van juridisch zwaarder beschermde soorten van de Ff-wet tabel 2 en 3 worden op basis van terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht. Ook plantensoorten die beschermd zijn in de nieuwe Wet Natuurbescherming worden op basis van bekende verspreidingsgegevens en terreinkenmerken niet verwacht binnen het plangebied (NDFP 2016). Het nemen van vervolgstappen is voor flora niet aan de orde.

3.3 Vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit (vaste) verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 3.1). Onderstaand worden deze onderdelen nader besproken.

Kader 3.1 Vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Van deze drie onderdelen genieten de verblijfplaatsen de grootste bescherming. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/ zomerverblijven, baltslocaties/paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jaren lang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawet echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Vaste verblijfplaatsen

Tijdens het verkennende veldbezoek zijn in het te slopen bedrijfspand potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Meer concreet betreft het onder andere - via open stootvoegen bereikbare- ruimten in de spouwmuren. Naar aanleiding van het verkennend veldbezoek is aanvullen vleermuisonderzoek uitgevoerd. Tijdens het aanvullend vleermuisonderzoek zijn in het pand twee paarverblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis aangetroffen waarvan één ook als zomerverblijfplaats fungeert. Tevens is ook een paarverblijfplaats van Ruige dwergvleermuis aangetroffen. Daarnaast is een zomerverblijfplaats van Laatvlieger in het pand geconstateerd waarbij drie exemplaren zijn ingevlogen. Buiten het plangebied zijn geen andere verblijfplaatsen aangetroffen. Zie bijlage 3 voor de locatie van de verblijfplaatsen.

Bij sloop van het gebouw zijn negatieve effecten te verwachten op vaste verblijfplaatsen van vleermuizen: in totaal worden vier verblijfplaatsen van vleermuizen weggenomen. De volgende stappen zijn dan ook noodzakelijk:

- Het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet. De ontheffingaanvraag dient vergezeld te worden van een projectplan waarin staat beschreven welke compenserende maatregelen worden genomen om schade aan verblijfplaatsen te voorkomen;
- Bij de planning van de sloopwerkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de seizoensactiviteit van vleermuizen om zo verstoring in de meest kwetsbare perioden te voorkomen;
- Voorafgaand aan de sloop is het noodzakelijk om het pand ongeschikt te maken voor vleermuizen door tochtgaten te maken. Hiervoor zijn verschillende manieren zoals het maken van gaten in muren, verwijderen van kozijnen en het verwijderen van dakpannen. Met een controle kan vervolgens gecheckt worden of de vleermuizen daadwerkelijk vertrokken zijn;
- Ter vervanging van de te verwijderen verblijfplaatsen dienen vier vervangende verblijfplaatsen per verblijfplaats te worden gerealiseerd. Daarnaast dienen in de nieuwbouw of in omliggende gebouwen vier permanente verblijven per ontnomen verblijfplaats aangebracht te worden (zie bijlage 2 voor enkele opties);
- Bovenstaande maatregelen dienen plaats te vinden in overleg met en onder begeleiding van een vleermuisdeskundige (zie kader 3.2).

Kader 3.2 Ter zake deskundige

Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of – bescherming.

Potentiële vliegroutes en foerageergebieden

Het plangebied vormt beperkt foerageergebied voor soorten als Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Vliegroutes van vleermuizen worden niet in het plangebied verwacht vanwege het ontbreken van opgaande, lijnvormige structuren. Schade aan belangrijke en of onmisbare vliegroutes en foerageergebieden is uitgesloten. Vervolgstappen voor vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen zijn dan ook niet aan de orde.

3.4 Grondgebonden zoogdieren

In de bebouwing in het plangebied is een verblijfplaats van Steenmarter aangetroffen. Door de sloopwerkzaamheden één verblijfplaats van Steenmarter verloren.

Voor het verwijderen van verblijfplaatsen van Steenmarter is het niet noodzakelijk om ontheffing aan te vragen in het kader van de Flora- en faunawet. In deze situatie kan ook gewerkt worden met de Gedragscode Flora- en Faunawet gemeenten Dalfsen, Staphorst en Zwartewaterland (Tauw 2010). Er dient te worden voldaan aan de volgende eisen:

- Sloop van gebouwen met Steenmarter buiten het voortplantingsseizoen, in de periode begin juli tot eind maart;
- Ontoegankelijk maken van de verblijfplaats zodat de dieren afwezig zijn ten tijde van de sloopwerkzaamheden.

Daarnaast dient bepaald te worden of er alternatieve locaties aanwezig zijn, waar Steenmarter naar toe kan uitwijken. Het plangebied ligt op nog geen kilometer van het buitengebied van Meppel. Daarbij is bovendien gelegenheid voor steenmarter om de Reest als route te gebruiken. Door de ligging van een groot aantal (boeren)erven in het buitengebied en vrijstaande woningen in de directe omgeving van het plangebied is aangetoond dat ruimschoots voldoende alternatieve locaties aanwezig zijn. Bovendien is slechts één verblijfplaats aanwezig in het plangebied, terwijl Steenmarter soms wel tientallen verblijfplaatsen als netwerk gebruikt.

Verblijfplaatsen van overige juridisch zwaarder beschermde soorten van Ff-wet tabel 2 en 3 worden op basis van bekende verspreidingsgegevens en terreinkenmerken niet verwacht.

Laag beschermde zoogdieren

In het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine grondgebonden zoogdiersoorten aangetroffen en/of te verwachten, zoals Egel, Mol, Huisspitsmuis, Bosspitsmuis *spec.*, Bosmuis en Rosse woelmuis (allen Ff-wet tabel 1). Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren en verblijfplaatsen van laag beschermde grondgebonden zoogdieren verloren gaan. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt in voorliggende situatie automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet en Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is¹. Wel geldt voor laag beschermde zoogdieren in het plangebied de zorgplicht wat inhoud dat deze dieren tijdens de werkzaamheden zoveel als mogelijk ontzien moeten worden.

¹concept verordening provincie Drenthe: Vrijstelling soortenbescherming ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer.

3.5 Broedvogels

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Flora- en faunawet verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 3.2).

Kader 3.2 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten of belangrijke onmisbare foerageergebieden van deze soorten zijn niet in het plangebied aangetroffen en worden ook niet verwacht.

Overige broedvogels

Door de aanwezigheid van bosschages en bebouwing in het plangebied is broedbiotoop aanwezig voor algemene vogelsoorten zoals Merel, Kauw, Houtduif, Turkse tortel, Winterkoning en Tjiftjaf.

Alle broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Voor verstoring tijdens het broedseizoen van een vogel wordt geen ontheffing verleend. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Bij uitvoering van de werkzaamheden in de periode tussen half juli en half december, is het wel van belang om na te gaan of nog bewoonde nesten van bijvoorbeeld Houtduif en/of Turkse tortel aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de plannen. Houtduif en Turkse tortel kunnen respectievelijk tot half november en tot in december broedend aanwezig zijn.

3.6 Amfibieën

Vanwege het ontbreken van oppervlaktewater in het plangebied kan voortplanting van amfibieën worden uitgesloten. Wel zijn enkele algemene en laag beschermde amfibieën (Ff-wet tabel 1) zoals Kleine watersalamander, Gewone pad en Bruine kikker overwinterend te verwachten in het plangebied. Bij de realisatie van de plannen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van genoemde laag beschermde amfibieënsoorten verloren gaan.

Voor laag beschermde amfibieën geldt in voorliggende situatie automatisch vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet en Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze amfibieën niet aan de orde is. Wel geldt voor laag beschermde zoogdieren in het plangebied de

zorgplicht wat inhoud dat deze dieren tijdens de werkzaamheden zoveel als mogelijk ontzien moeten worden.

3.7 Overige soortgroepen

In het plangebied zijn geen in de Flora- en faunawet en Wet natuurbescherming beschermde reptielen, vissen en ongewervelden aangetroffen of te verwachten. Wegens de afwezigheid van geschikt biotoop ontbreken geschikte voortplantingslocaties voor deze soortgroepen. Vervolgstappen voor de overige soortgroepen zijn dan ook niet aan de orde.

4. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Bekker J.P, P. Twisk & A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.

Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Ministerie van I&M (2012). Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCIZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

RVO (2014). Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis, versie 2.0 (*Pipistrellus pipistellus*).

Tauw (2010). Gedragscode Flora- en Faunawet gemeenten Dalfsen, Staphorst en Zwartewaterland. Tauw bv, Deventer.

Internet

NDFP (<http://www.ndff.nl>)

Ministerie van EZ (<http://mineleni.nederlandsesoorten.nl>)

Ravon.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen)

Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)

Bijlagen

Bijlage 1 - Samenvatting Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken (EZ), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van Gedeputeerde Staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

1. Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
2. Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
3. Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
4. Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
5. Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing en beoordeling

Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren, zijn beschermde soorten aanwezig en is er sprake van overtreding van een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet, dan dient u een ontheffingsaanvraag in te dienen bij de RVO.

Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

RVO beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

Bescherming van flora en fauna (b)

Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)

Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u in bepaalde gevallen alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn² en de Habitatrichtlijn.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten.

² In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd.

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Bijlage 2 - Huisvesting vleermuizen

Minstens de helft van de in Nederland voorkomende soorten vleermuizen maakt in meer of mindere mate gebruik van door de mens gemaakte gebouwen als verblijfplaats. Dat kunnen gewone huizen zijn maar ook kerken en forten. Door renovaties, isolatie of sloop verdwijnen veel plekken waar vleermuizen kunnen huizen. Verder is in de huidige bouwstijl weinig ruimte voor vleermuizen. Met eenvoudige maatregelen (in bijvoorbeeld nieuwbouw of bij renovatieprojecten) kan huisvesting van vleermuizen gerealiseerd worden.

Toegankelijk maken van de spouwmuur

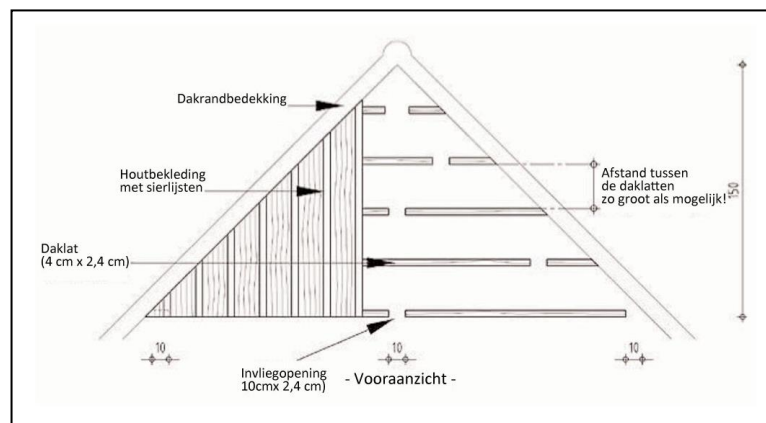
Spouwmuren zijn voor vleermuizen als Gewone dwergvleermuis al toegankelijk via een open stootvoeg van circa 1,5 cm, voor Laatvliegers ligt dat bij ongeveer 2 cm. Van belang is dat de open stootvoegen op minimaal een halve meter onder de bovenrand van het gebouw aangebracht worden om warmteverlies en tocht te voorkomen. Daarnaast is van belang dat geen irriterend glaswol wordt toegepast in de spouwmuur. Alternatieve opties zijn het toepassen van plaatvormig isolatiemateriaal (bijvoorbeeld Mupan Ultra, merk Isover), waarbij een luchtspouw van circa vier centimeter overblijft of het weglaten van isolatiemateriaal onder en boven de gecreëerde open stootvoeg(en).

Inbouwvoorzieningen

Er zijn speciaal voor vleermuizen ontwikkelde kasten op de markt die in de muur kunnen worden ingemetseld. De inbouwkasten kunnen via een open stootvoeg toegankelijk worden gemaakt. Laatvliegers maken geen gebruik van dergelijke voorzieningen.

Figuur 1: Voorbeeld in te metselen vleermuiskast

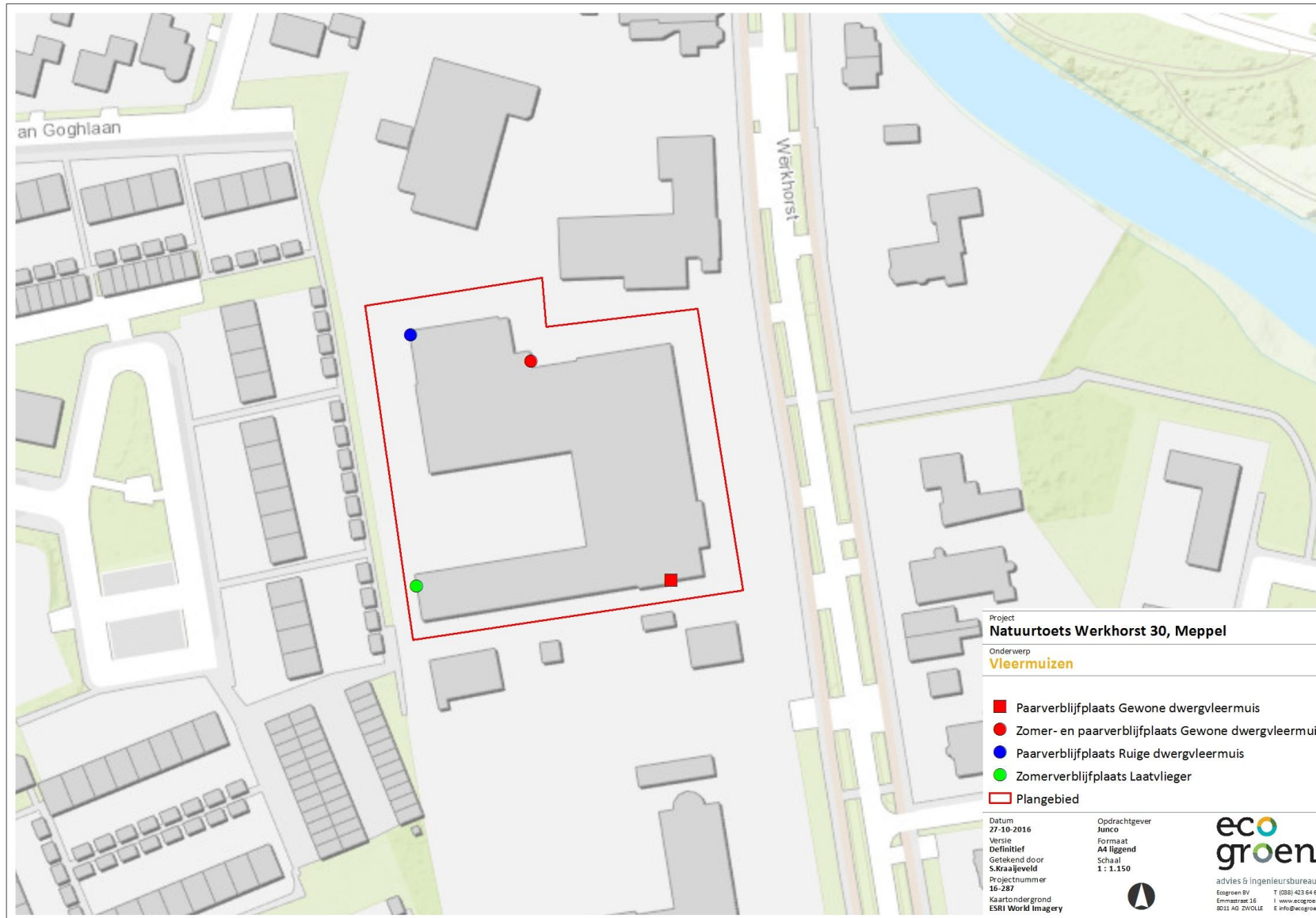

Figuur 2: Voorbeeld gevelbetimmering

Houten betimmering aan buitenzijde gebouwen

Ook aan de buitenzijde van gebouwen kunnen voorzieningen voor vleermuizen worden aangebracht. Voorbeelden zijn boeiboorden en gevelbetimmering, waarbij tussen de muur en het boeiboord/gevelbetimmering een smalle ruimte van circa 24 mm wordt gelaten. Deze ruimte kan dan toegankelijk gemaakt worden door de onderzijde open te laten. Van belang is dat onder de opening een obstakelvrije af- en aanvliezone van minimaal twee meter aanwezig is.

Bijlage 3 - Verspreidingskaart vleermuizen

Bijlage 4 - Verspreidingskaart Steenmarter

